

Savez komunista
— Pokret za Jugoslaviju
Narodi Jugoslavije
ujedinite se

PROGLAS

PROTIV REFERENDUMA OBMANE U HRVATSKOJ ZA REFERENDUM GRAĐANA JUGOSLAVIJE

GRAĐANIMA REPUBLIKE HRVATSKE!

Nova Jugoslavija nikada nije bila tamnica naroda. Hrvatska je bila zemlja Hrvata, Srba, Talijana, Čeha, Mađara i mnogih drugih naroda. U Hrvatskoj su živjeli slobodni, ravnopravni, radišni i miroljubivi ljudi. Slogu i mir, jednakost i materijalni napredak osiguravala im je jugoslavenska zajednica.

Ako pravicu nisi mogao naći kod kuće, uvijek si je mogao dobiti u Jugoslaviji. Jugoslavenska zajednica osiguravala ti je mjesto u društvu dostojno čovjeka. Danas te šalju na referendum da glasaš o svojoj propasti.

Bilo referendum ili ne bilo, svi smo - ZA Jugoslaviju. Danas, kad Jugoslaviju njeni političari neće, hoće je svi njeni narodi!

HRVATSKI NARODE!

I prije 50 godina mamili su te u „novi europski poredak“. Obećavali su ti oslobođenje i ostvarenje vjekovnih snova o vlastitoj državi. Odveli su te na klaonice i u bratoubilački rat.

Navališi su ti na vrat prezir, osudu i mržnju zbog zločina koje su izvršili tvoji izdoci.

I danas te proglašavaju katoličkim narodom kao i prije 50 godina. Ali umjesto u spokoju ti živiš u strahu.

Ucepljuju ti u dušu mržnju prema svima i svakome.

Danas su ti izmislili „mladu demokraciju“ i na silu ti nameću „hrvatski državni suverenitet“. Rastjeruju ti vjekovnu braću i swajede. Vođe te u Evropu na prodaju da bi njima cvjetalo blagostanje.

Hrvatski narode, otrijezni se! Antifašistička Hrvatska nije i nikada neće biti bačena na koljena!

SRPSKI NARODE U HRVATSKOJ!

Nisi sam! Tvoj opravdani strah i ogorčeni gnjev razumije svaki istinoljubivi Hrvat, svaki dobronamjerni građanin Hrvatske. Stolicama smo dijelili istu zemlju, isti jezik, ista pisma, isti kruh i istu ljubav. Kao nekad tako i u novoj Jugoslaviji dijelili smo zajedničku zlu i dobru sudbinu. I nikada nas nisu mogli do kraja razdijeliti. Neće ni danas!

Ne vjeruj u srpskim ni hrvatskim bukačima i huškačima. Svi ti oni poju umilne pjesme a iza leđa spremaju ti ropstvo. Ti bez Hrvata ne možeš, kao što ni Hrvati ne mogu bez tebe, srpski narode! Čuvaj se, bratoubojice su na obim stranama! Tvoj je spas, kao i spas cijele Hrvatske, samo u Jugoslaviji.

RADNICI I SELJACI HRVATSKE!

Obećali su vam, na izborima, rad i mir, blagostanje i napredak. A što danas doživljavate? Bacaju vas na ulicu i spremaju se da vam odzmu i tvornice i njive. Da ih rasprodaju za oružje i za vojsku!

Dok smo živjeli u slobodnoj Hrvatskoj i čvrstoj jugoslavenskoj zajednici, bilo je i posla i kruha, i napretka i sreće.

Danas vas je ovaj novi „demokratski“ režim osiromašio i ponižio.

On vas tjera da skupljate mrvice od one goleme vrijednosti koju jedino vi stvarate. Sindikalne centrale su se prodale vlastima. Političari trguju s vašom krvju i znojem. Već vas izvoze kao jeftinu radnu snagu u tu silnu Evropu. Bolje grob nego EUR! Orobili našu, jugoslavensku republiku rada pretvorile su krvopije u republiku glada!

INTELEKTUALCI HRVATSKE!

Ne lutite! Sve u ovoj zemlji tiče se i vas. Sutra, kad bude kasno, neće biti nikoga da se založi za vas. U vašim je rukama velika moć, znanje i iskustvo, vizije budućnosti. Ljepota, kreativnost i umjetnička vještina. Ne podređujte se bezumnim politikanima i jeftinoj demagogiji! Slijedite zov vlastitog stvaralaštva i poštuju te istinu! Poštuju te sebe! Današnji gusti mrak ne može trajati vječno. Zapalite svoje luči i krenite!

GRAĐANI I GRAĐANKE REPUBLIKE HRVATSKE!

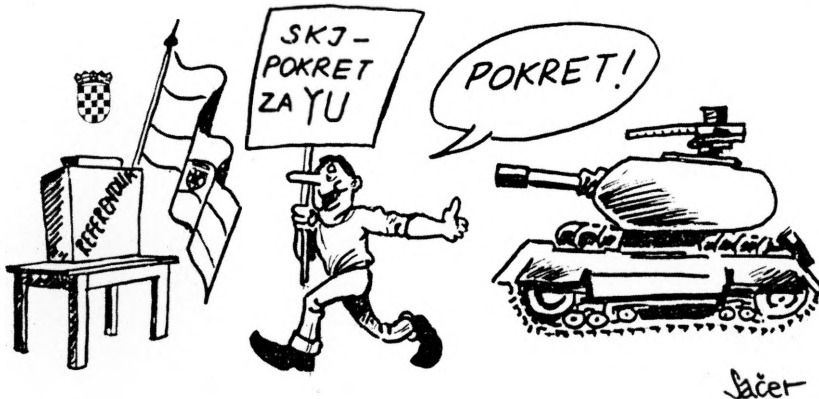
Nitko ne želi skapati kao kukavci. Jugoslavija i Hrvatska su velike onoliko - koliko smo veliki mi! Samo smo u Jugoslaviji snažniji, bogatiji, radosniji!

BOJKOTIRAJMO REFERENDUM OBMANE 19. svibnja 1991.
ODBACIMO REFERENDUM RAZDORA I MEĐUNACIONALNE MRŽNJE!

Savez komunista
— Pokret za Jugoslaviju
Republički odbor za Hrvatsku

1. Plakat SK - PJ iz svibnja 1991.
2. Karikatura "Glasa Podravine" o SK - pokretu za YU, od 17. svibnja, 1991. godine

Stjepan MRAZ

IZ NOVIJE POLITIČKE POVIJESTI PODRAVINE

Savez komunista - pokret za Jugoslaviju
Djelovanje u Podravini 1990. i 1991. godine

Ove će se godine, 2005. navršiti petnaest godina od osnivanja i djelovanja Saveza komunista - Pokreta za Jugoslaviju (SK - PJ, SK - pokret, Eskape, Pokret za YU). SK - pokret osnovan je 19. studenog 1990. u beogradskom Sava centru pod okriljem Jugoslavenske narodne armije (JNA) i Saveznog sekretarijata za narodnu obranu (SSNO), s ciljem da se Jugoslavija uredi kao država vojnog komunizma boljševičkog tipa po uzoru na Sovjetski savez (SSSR) i da kao takova opstane po svaku cijenu, milom ili silom¹. U konkretnom slučaju to podrazumijeva i moguće zbacivanje već legalno izabranih republičkih vlasti u Hrvatskoj i drugim republikama, u kojima su već održani parlamentarni izbori, ako SK - PJ ocijeni da one djeluju suprotno njegovu programu. U okolnostima kada je komunistička Jugoslavija bila već u raspadanju, glavna garancija njenog mogućeg opstanka bila je JNA, a sam SK - pokret smatran je njenom vojnom partijom, odnosno njenim izvršnim dijelom. Naredbodavna moć bila je, dakako, u domeni armijskog vrha, koji je donosio glavne odluke o mogućoj vojnoj intervenciji u pojedinim republikama i žarišnim područjima.

Idejnu snagu za akcijsko djelovanje SK - pokret crpi iz programa Komunističke partije Jugoslavije (KPJ), kakav je ona imala sve do 1948. godine, a zasnivao se na temeljima Oktobarske revolucije iz 1917., prema ideologiji marksizma i lenjinizma te praktičnog komunizma na staljinistički način. Dolaskom na vlast, 1945. KPJ ukida privatno vlasništvo, ukida sve političke stranke koje su djelovale u kraljevini Jugoslaviji, uvodi prisilni otkup poljoprivrednih proizvoda na selu, nacionalizira "višak" poljoprivrednog zemljišta seljaka, oduzima privatne tvornice, banke trgovine, šume, poslovne i stambene objekte, crkvene objekte i njeno poljoprivredno zemljište. Prema Zakonu o nacionalizaciji iz 1946. komunističke vlasti prekidaju dominaciju privatnog kapitala i uvode državni kapitalizam po uzoru na SSSR. Na selu se prisilnim metodama vrši tzv. kolektivizacija poljoprivrede stvaranjem seljačkih radnih zadruga (SRZ) po uzoru na Kolhoze i Sovhoze, na način da se seljacima na silu oduzima zemlja, stoka i inventar te oni postaju najamni radnici na zadružnim ekonomijama, uz trudodane, kao naknade za rad. U gradovima se od oduzetih privatnih tvornica formiraju državni industrijski kombinati: željezare, čeličane, koksare, tvornice oružja, aluminijski kombinati, poljoprivredno - prehrambeni kompleksi itd., također po uzoru na sovjetska gospodarstva. Seljačke radne zadruge su nakon trogodišnjeg silovanja kolektivnog gospodarenja potpuno propale. Zemlja je vraćena bivšim vlasnicima, ali bez stoke i inventara što je lošim gospodarenjem i nebrigom zadružne uprave uglavnom propalo. Lošim kolektivnim upravljanjem, sličnu sudbinu višegodišnjeg propadanja doživljavaju i glomazni industrijski kombinati, a neki od njih već nakon probne proizvodnje budu zatvoreni. Industrijska proizvodnja u socijalizmu usmjerena je uglavnom na količinsko povećanje proizvoda, bez poštivanja tržišnih zakonitosti. Stihijsko zapošljavanje radne snage u proizvodnji i administraciji izaziva permanentno povećanje troškova, pokrivanje kojih se vrši povećanjem cijena

robe i usluga, odnosno inflacijom. Tako je pod kraj 1990. godine stopa inflacije u Jugoslaviji dosegla galopirajućih 122 posto i izazvala svakodnevna povećanja cijena što, administrativno, ni tehnički najopremljenija poduzeća nisu bila u stanju pratiti. Da bi održali kakvu - takvu kupovnu moć, radnici i službenici nakon primljene plaće žurno mijenjaju dinare u marke i dolare, pa tako mjenjačnice postaju najzaposlenije ustanove u bivšoj državi. Cvjeta i šverc stranom valutom, a preprodavači deviza nalaze se gotovo na svakom uglu. Propadaju veliki industrijski kombinati (Obrovac, Sljeme itd.), zatim koksare, željezare i poljoprivredno - industrijski kompleksi kako u Jugoslaviji tako i u drugim socijalističkim zemljama Europe. Na taj se način ruši komunistički sustav kao nekad obećani svjetski proces općenarodnog napretka i blagostanja. Rušenjem berlinskog zida 1989. g. nestaje s europske zemljopisne karte Istočna Njemačka, a nakon nje komunizam pada u Rumunjskoj, Bugarskoj, Poljskoj, Mađarskoj, Čehoslovačkoj, SSSR-u i napokon u Jugoslaviji, što je dokaz da je taj društveni "poredak" potpun promašaj njegovih ideologa. Osnovni razlog pada komunizma je njegovo baziranje na kolektivnom (društvenom) vlasništvu te ukidanju demokracije napose ljudskih prava i političkih sloboda, dok se kapitalistički sistem temelji na privatnom vlasništvu i punoj demokraciji u poštivanju ljudskih prava, političkih i vjerskih sloboda što ga čini premoćnijim nad komunističkim sistemom. Pored svih ekonomskih i političkih nedaća, koje u raspadu prate komunističke zemlje, Jugoslaviju razara i rat koji je nametnula jugoarmija republikama koje nisu željele komunistički poredak niti dominaciju velikosrpske politike. Kao saveznik jugovojsci javlja se SK - pokret za Jugoslaviju koji postaje "desna ruka" u provedbi armijskog plana.

Neposredno pred samo osnivanje SK - pokreta, stiže vijest "da se u Domu garde okuplja šaroliko društvo vojnika visokih činova i civila, kojima je namjera osnovati novu partiju demokratskog komunizma, ako takvo što još uopće postoji. Ti ljudi kao da dolaze s nekih oblaka, izlažući otvoreno svoje stare, nama poznate zablude i zadržale ideale s gnušanjem prema približavanju Europi i "trulom" kapitalizmu Zapada, koji su već prihvatile neke republičke vlade provedši demokratske izbore". Drugim riječima, dok se Istočna Europa oslobađala komunizma, dotle se jugokomunisti silom upinju zadržati ga i to u njegovoj najgoroj mogućoj vojno - boljševičkoj varijanti.

UKRATKO O STANJU U HRVATSKOJ U VRIJEME DJELOVANJA SK - PJ. Usporedo s raspadom Jugoslavije, u Hrvatskoj se 22. travnja 1990. održavaju parlamentarni izbori, nakon kojih se formira nova demokratska vlast na čelu s dr. Franjom Tuđmanom kao predsjednikom i Stjepanom Mesićem, kao premijerom. Prvi višestranački Sabor Republike Hrvatske konstituiran je 30. svibnja 1990., u vrijeme kada bivša država još uvijek formalno postoji. Dakle samo formalno, premda se stvarno raspala na XIV. kongresu SKJ u siječnju 1990. g. kada hrvatska i slovenska delegacija napuštaju kongres u nemogućnosti dogovora o osnovama funkcioniranja savezne države. Kasniji pokušaj konfederalizacije Jugoslavije kao saveza samostalnih država, što su predlagale Hrvatska i Slovenija, propao je pošto ga je predsjednik Srbije Slobodan Milošević nije htio prihvatiti. Kao uvjet za konfederalizaciju Milošević traži ukidanje Ustava SFRJ iz 1974. godine i promjenu republičkih granica, kako bi svi Srbi živjeli u istoj državi, što ustvari znači stvaranje velike Srbije. Taj prijedlog odbacuje većina jugoslavenskih republika. Srbija nakon toga izaziva ustavnu krizu i ne dozvoljava da hrvatski predstavnik Stjepan Mesić preuzme funkciju predsjedavajućeg u Predsjedništvu SFRJ. Po Branku Kostiću, članu Predsjedništva, najveći je Mesićev grijeh što pripada političkoj stranci koja želi "razbiti Jugoslaviju i stvoriti NDH". No ipak, zbog pritiska Europske zajednice na predsjedništvo SFRJ,

Mesić u svibnju 1991. preuzima dužnost Predsjedavajućeg u Predsjedništvu Jugoslavije. Ali zbog nemogućnosti uspostave reda i mira i sveopćeg kaosa u državi koji izaziva Miloševićeva politika na mitinzima "događanja naroda" uz obilatu podršku JNA, predsjedavajući Predsjedništva SFRJ Stjepan Mesić, 5. prosinca 1991. napušta dužnost.

Nova hrvatska vlada, od bivše socijalističke preuzima sve funkcije u republici i već od samog početka biva sprječavana u obnašanju svojih dužnosti. Neprijatelji mlade hrvatske demokracije, JNA i SK - pokret za Jugoslaviju, na svaki način žele uništiti slobodnu i demokratsku Hrvatsku. Stalnim prijetnjama i vojnim provokacijama te kasnije i napadima na hrvatska sela i gradove, nastoje paralizirati odvijanje normalnog života u Hrvatskoj. U sve težim političkim i već pomalo ratnim uvjetima, Hrvatska je primorana stvarati vlastite oružane snage za obranu zemlje od agresora. U svibnju 1991. hrvatska vlada raspisuje referendum o neovisnosti koju birači prihvaćaju s 94 posto glasova, na temelju čega Hrvatska u lipnju proglašava neovisnost od Jugoslavije. To isto čini i Slovenija, pa stoga jugoarmija krajem lipnja 1991. vojno napada Sloveniju, te samo nakon nekoliko dana borbi gubi rat i poražena napušta slovenski teritorij. Nakon samo nekoliko dana borbi jugovojska gubi rat i poražena napušta slovenski teritorij. Osramoćeni i razjareni generali planiraju već u srpnju 1991. napasti Hrvatsku, što i čine svim raspoloživim sredstvima. Rat u Hrvatskoj dugo traje te uz ogromna materijalna razaranja, velikog broja ljudskih žrtava, velikog broja izbjeglih i prognanih Hrvata, jugoarmija i paravojne srpske formacije bivaju poražene u pobjedonosnim akcijama Hrvatske vojske. Konačnu pobjedu, hrvatske oružane snage ostvaruju akcijama "Bljesak" i "Oluja" u svibnju i kolovozu 1995. godine, kada Hrvatska vraća pod svoj suverenitet okupirana područja u najvećem dijelu. Preostali dio okupiranog teritorija Hrvatskoj se vraća mirnom reintegracijom.

Tijekom vremena iz Jugoslavije izlaze i ostale republike, više ratom nego mirom, te postaju samostalnim državama. U krnjoj Jugoslaviji ostaju Srbija i Crna Gora, što uvjerljivo govori o neizdrživosti bivše savezne države. Nju vrlo uporno 1990./91. godine zastupa još SK - pokret za Jugoslaviju, opirući se volji hrvatskih građana za samostalnošću Hrvatske. Pokret SK krajem 90-te vrši pripreme za svoje aktivnosti u Hrvatskoj, a već u siječnju 1991. donosi program u vidu tzv. Informacije o obnovi komunističkog socijalizma u čitavoj Jugoslaviji, s potpunim osloncem na SSSR. Po sistemu bivšeg komunističkog agitpropa (agitacije i propagande) pokretovci šire glasine o neodrživosti novih republičkih vlada koje slijede "trulu" zapadnu demokraciju. Masovno se štampa i distribuira propagandni materijal po gradovima i selima Hrvatske i Podravine, s konačnim ciljem rušenja tek formiranih demokratskih vlasti. U krajevima sjeverozapadne Hrvatske, osobite aktivnosti SK - pokreta zabilježene su u Podravini i susjednoj Virovitičko - podravskoj županiji. Putem plakata, letaka, cirkularnih pisma i raznog drugog materijala pozivaju se građani na bojkot nove hrvatske vlasti i za prihvaćanje programa SK - pokreta za Jugoslaviju. Dio tog materijala pronađen je u podravskim mjestima, napose u Koprivnici, Hlebinama, Ludbreškom Ivancu te selima Kalnika i Bilogore.

PROGLAS SK - PJ O ZAJEDNIČKOM ŽIVLJENJU HRVATA I SRBA. Ovaj je proglas o zajedničkom življenju Hrvata i Srba u Hrvatskoj objavljen preko plakata i letaka početkom 1991. te se djelomično navodi njegov sadržaj, kako slijedi: *"U današnjim mutnim vremenima političko ludilo rasplamsava raskol između hrvatskog i srpskog naroda. Ovo ukleto nasljeđe najmračnijeg srednjeg vijeka danas opet do delirija zločinačkih razmjera raspiruju pred našim očima razni korteši i politikanti.*

Kontinuirano se širi histerija u hrvatskom narodu, ne bi li se i posljednjeg Hrvata uvjerilo kako nije moguć zajednički život sa Srbima i obratno. Srpski narode u Hrvatskoj, tvoja je sudbina zajedništvo i zajednički život s Hrvatima u slobodnoj i demokratskoj Hrvatskoj. Ti druge domovine nemaš i ne možeš imati. Na ovim si prostorima od davnina bio upućen na Hrvate, Hrvati na Srbe. Srpski narode u Hrvatskoj, ne vjeruj onima, ma s koje strane dolazili, koji siju mržnju prema hrvatskom narodu. Mladi Hrvatske, vi koji ste uvijek stajali u zbijenim redovima borbe za napredak, mir i kulturu svoje domovine, ne dozvolite da vas Hrvate i Srbe u ovim olovnim vremenima razjedine i posvađaju nacionalistički slijepci. Ovo "novo" danas samo je povratak nazad, povratak na staro. Ne dozvolite to. Građani i građanke Hrvatske, udružimo se. Borimo se za suverenu i demokratsku Hrvatsku u suverenoj i demokratskoj Jugoslaviji. Razvijajmo našu jugoslavensku političku, ekonomsku i kulturnu zajednicu. Vi ne možete i nećete biti grobar Jugoslavije, jer to znači i vašu propast. Narodi Jugoslavije ujedinite se! Naša je snaga u našem jedinstvu i našem zajedništvu! Savez komunista - Pokret za Jugoslaviju".

Ovaj proglas obiluje političkim parolama iz ranog komunizma, kao: "Narodi Jugoslavije ujedinite se" slična je predratnoj: "Proleter i svih zemalja ujedinite se". Tako ujedineni proleter i ostvaruju nakon II. svjetskog rata, pored drugih sovjetskih država u Europi i sovjetsku Jugoslaviju, te smišljaju nove parole za proširenje komunističkih država i na ostale kontinente, kao npr.: "Budi se Istok i Zapad, budi se čitav planet, čeka nas družje sloboda, naš bit će čitavi svijet". Dakle, konačni cilj proletarijata je sovjeticizacija čitave zemaljske kugle, nakon čega će: "Amerika i Engleska biti zemlja proleterska". O tome su ratnički maštali i jugoslavenski poslijeratni komunisti sve tamo negdje do 1952. godine, kada se mijenja politika partije prema kapitalističkim zemljama Zapada. A što se tiče "grobara" Jugoslavije, SK - pokret prešućuje činjenicu da je u stvari njen pravi grobar memorandumska velikosrpska politika koja je Hrvatsku htjela smjestiti zapadno od crte Virovitica - Karlovac - Karlobag, a sav hrvatski teritorij istočno od te crte uključiti u veliku Srbiju. Pokret prešućuje i agresorsku ulogu JNA koja već u to vrijeme naveliko prijeti Hrvatskoj samo zato što se usudila braniti svoj teritorij od nasrtaja pobunjenih Srba. Strah eskapeovaca da u novoj hrvatskoj državi neće biti moguć suživot između Hrvata i Srba najobičnija je farsa. Ratne i poratne prilike u Domovinskom ratu i nakon njega nisu znatnije poremetile međunacionalne odnose u našim podravskim prostorima, a pojedinačni ekscesi gotovo su zanemarivi. Čak što više, mnogi podravski Srbi odazvali su se pozivima za obranu Hrvatske, a pojedini dali i svoj život za domovinu. Treba reći da je ovaj proglas SK - PJ objavljen nakon što je održan miting "bratstva i jedinstva" na Petrovoj gori (4. veljače 1990.) s isključivo velikosrpskom ikonografijom, nakon što je Srbija upala u jugoslavenski monetarni sustav i oštetila saveznu blagajnu za 2,6 mlrd. DEM i nakon što je proglašena "republika srpska krajina" u Kninu, 21. prosinca 1990. Iz navedenog proizlazi, da je SK - pokret prilično zakasnio sa svojim programom za spašavanje Jugoslavije i da ga je Milošević u potpunosti preduhitrio sa svojim planom stvaranja velike Srbije³.

DRUGI PROGLAS SK - PJ UPUĆEN PROTIV REFERENDUMA O NEOVISNOSTI HRVATSKE. Proglas je upućen građanima Republike Hrvatske u svibnju 1991., protiv "referenduma obmane", kako su ga pokretovci nazvali, i to nekoliko dana prije samog glasovanja o neovisnosti. Tada su u veliko plamtjela bojišta širom Hrvatske, a među prvima je napadnuta policijska postaja u Pakracu (1. ožujka 1991.) te dan kasnije i sam grad, koji hrvatske redarstvene snage uspješno brane. U Borovu Selu (2. svibnja 1991.) ubijeni su iz zasjede hrvatski policajci i zatim masakrirani. Nakon tih događaja JNA i

paravojne srpske snage vrše pripreme za napad na Vukovar, Istočnu Slavoniju, Korenicu, Plitvice, Glinu, Kostajnicu, Petrinju, Dvor na Uni, Šibenik, Zadar, Dubrovnik, itd. te jugovojska otvoreno staje na stranu paravojnih snaga SAO krajine.

Dio teksta iz drugog proglaša SK - PJ glasi: *"Proglas protiv referenduma obmane u Hrvatskoj - Za referendum građana Jugoslavije. Građanima Republike Hrvatske: Nova Jugoslavija nikada nije bila tamnica naroda. U Hrvatskoj su živjeli slobodni, ravnopravni, radišni i miroljubivi ljudi. Slogu i mir, jednakost i materijalni napredak osigurala im je jugoslavenska zajednica. Ako pravicu nisi mogao naći kod kuće, uvijek si ju mogao dobiti u Jugoslaviji. Danas vas šalju na referendum da glasate o svojoj propasti. Bilo referenduma ili ne bilo, svi smo ZA Jugoslaviju. Danas kad Jugoslaviju neće njeni političari, hoće ju svi njeni narodi. Hrvatski narode, danas su ti izmislili "mladu demokraciju" i na silu ti nameću "hrvatski državni suverenitet". Rastjeruju ti vjekovnu braću i susjede. Vode te u Evropu na prodaju da bi njima cvjetalo blagostanje. Radnici i seljaci Hrvatske, dok smo živjeli u čvrstoj jugoslavenskoj zajednici bilo je posla i kruha i napretka i sreće. Danas vas je "demokratski" režim osiromašio i ponizio. Spremaju se da vam oduzmu tvornice i njive. Sindikalne centrale su se prodale vlastima. Političari trguju vašom krvlju i znojem. Već vas izvoze kao jeftinu radnu snagu u tu silnu Evropu. Bolje grob nego EURO rob. Samo smo u Jugoslaviji snažniji, bogatiji i radosniji. Bojkotirajmo referendum obmane 19. svibnja 1991. SK - pokret za Jugoslaviju, Republički odbor za Hrvatsku"*.

Ovaj proglas, kao i prethodni obiluje sličnim parolama i demagoškim frazama koje su korištene u poslijeratnom periodu izgradnje socijalizma, kada je komunistička partija preko svoje revolucionarne omladine SKOJ-a agitirala za kolektivizaciju sela, uvjeravajući seljake da samo u seljačkim radnim zadrugama mogu ostvariti svoju sreću i bolji život, uz pjesmu: *"Oj zadrugo radosti najveća, radnih ljudi ponos si i sreća"* ili *"Kolo igram kraj svog dragana, ja najviše imam trudodana"*. Trudodani, kao naknada zadrugarima za rad isplaćivani su pretežno u naturi, tj. u poljoprivrednim proizvodima i to samo prve dvije godine, dok posljednje treće za to više nije bilo ekonomske mogućnosti, jer su se zadruge faktički raspale. Nadalje u svom proglašu SK - pokret iznosi besmislicu, najveću od svih dosadašnjih, gdje veli da smo (citat): *"Samo u Jugoslaviji snažniji, bogatiji i radosniji"*. Za tu "radost" već u smrti što ju je tada naveliko sijala jugoslavenska vojska u hrvatskim krajevima, proglas je još jedino trebalo proširiti s nekadašnjom pjesmom o "našoj armiji", čiji jedan od stihova glasi: *"Kud narodna vojska prođe, sretna će se zemlja zvati"*. Uz zločine koje je ta vojska počinila nad hrvatskim narodom, SK - pokret još uvijek drži Jugoslaviju kao zemlju snažnih, bogatih i radosnih ljudi. Što se tiče navoda da je u Jugoslaviji bilo "kruha i posla", bilo ga je dok ga je bilo, dok se država nije sama urušila. Ali, njenim gotovo trenutnim raspadom za Jugoslavene odjednom više ničega nije bilo. Ostala je samo JNA koja je u ime velike Srbije uništavala nesrpske narode tako dugo dok su trajale zalihe oružja, hrane i ljudstva. Kada je toga nestalo, dolazi do potpunog rasula vojske i države u ime koje je ratovala. Jugoslaviju, kao već raspadnutu državu, ne samo da neće njeni bivši političari, nego ju neće ni njeni narodi, ni republike, osim u početku Srbije i Crne Gore. Tvrdnja SK - pokreta da se radnicima i seljacima "oduzimaju tvornice i njive" više je politička floskula nego kakav ozbiljan argument. Ali, u procesu privatizacije koji je započeo još 1989. g., za bivše države, te nastavljen 1990., i nadalje bilo je primjera nezakonitosti, kada su se pojedinci naglo obogatili kao nekad prvi kapitalisti u prvobitnoj akumulaciji kapitala. Pravna bi država sve takve protuzakonitosti trebala sankcionirati. Ovdje je neophodno istaknuti i to, da nitko kroz stoljeća hrvatskom narodu nije silom oduzeo tolika materijalna dobra kao što su to učinili jugoslavenski komunisti za svoje 45-godišnje

vladavine. Kako je i prethodno spomenuto, privatnim su vlasnicima poslije rata oduzete tvornice, trgovine, banke, seljacima zemlja, crkvi vjerski objekti i obradivo zemljište, a mnogi bivši privatni posjednici i kazneno su gonjeni kao neprijatelji socijalizma te suđeni na dugogodišnje zatvore. Isto tako brojni su svećenici završili u zatvorima kao "protudržavni elementi" i mnogi poubijani na vrlo okrutan način. Nakon što su već prestale ratne operacije po završetku drugog svjetskog rata u Jugoslaviji su pogubljena 273 katolička svećenika, 169 ih je osuđeno na zatvorsku kaznu, a 89 ih je "nestalo". Presude su najčešće izricane za djelatnost "protiv naroda i države", a bez mogućnosti obrane okrivljenih⁵. Parola SK - pokreta "Bolje grob, nego EURO rob" uperena je protiv europskih integracija, u smislu da one vode narode u ropstvo, kao u vremena kada su fašisti, nacisti, boljševici i ini svjetski imperijalisti svoja carstva stvarali silom oružja. Današnje europske integracije nisu nasilne i tko u njih neće, ne mora. I na kraju svog drugog proglašenja eskapeovci vode žestoku propagandu protiv referenduma, s porukom: "bojkotirajmo referendum obmane 19. svibnja 1991., odbacimo referendum razdora i međunacionalne mržnje". Unatoč žestini širenja neistina, na referendum se odazvalo 84 posto glasačkog tijela od čega je ZA neovisnost Hrvatske glasovalo 94 posto.

SCENARIJ ZA MOGUĆI VOJNI PREVRAT. Krajem 1990. g. SK - pokret za Jugoslaviju širi glasine da novoizabrana hrvatska vlada već pakira kofere i napušta zemlju te joj povratka nema. List Glas Podravine upozorava građanstvo o djelovanju "pete kolone" koja također širi glasine o tome da su već pojedini članovi hrvatske vlade u bijegu, da će jugoarmija puno češće napasti Hrvatsku od Slovenije u kojoj je korišteno tek deset posto armijskog ratnog potencijala. Cilj te petokolonaške kampanje je zastrašivanje stanovništva i slabljenje morala hrvatskih branitelja, kako bi se Hrvatska što brže porazila kad armiji to nije uspjelo u Sloveniji. Za napad na Hrvatsku i Sloveniju jugovojaska se spremala još od proljeća 1991., što potvrđuje i boravak generala Veljka Kadijevića u Moskvi, kada s generalom Jazovom dogovara vojni puč koji se trebao istovremeno izvesti u Jugoslaviji i SSSR-u. Vojska jedne i druge zemlje bi nakon puča preuzele svu vlast i uvele vojnu diktaturu boljševičkog tipa, kakva je vladala u SSSR-u nakon Oktobarske revolucije. Za ovaj vojni "poduhvat" general Kadijević ipak traži dopuštenje predsjedništva SFRJ, ali ga ne dobiva. Nakon toga štabni generali prijete uhićenjem visokih civilnih i vojnih dužnosnika te vojnom intervencijom u pojedinim republikama, a među prvima su Slovenija i Hrvatska, jer ako ih se vojno porazi bit će i Bosna mirna, a onda i čitava Jugoslavija. U provedbu plana armija je krenula s pokušajem uhićenja generala Martina Špegelja, ministra obrane Hrvatske i zapovjednika Zbora narodne garde. Vojne su vlasti, uz pomoć KOS-a (Kontraobavještajne službe JNA) u veljači 1991. uspjele uhititi četvoricu istaknutih političkih dužnosnika iz Virovitice, pritvoriti ih u vojni zatvor u Zagrebu. Zbog "ilegalnog" naoružavanja Zbora narodne garde (ZNG-e) uhićeni su Đuro Dečak (kasnije general HV-a), s trojicom suradnika, no zbog velikog pritiska hrvatske javnosti ubrzo su pušteni. Uhićenja istaknutih hadezeovaca masovno su planirana od oficira KOS-a uz suradnju s rezervistima JNA, no da bi izbjegli uhićenje mijenjali su mjesta boravka. Planirano uhićenje mjesnih općinskih funkcionara nije uspjelo ni u Hlebinama, pošto su rezervisti odbili poziv oficira JNA za dolazak na zbornu mjesto, gdje su se trebali postrojiti radi dogovora. "Kosovci" su se tako vratili neobavljena posla i u drugim mjestima Podravine, ali od provedbe plana uhićenja i likvidacije političkih dužnosnika nisu odustali, ni u Podravini, ni u Hrvatskoj. Na redu je bio i predsjednik Republike za kojeg eskapeovci pripremaju javnost da i s njim treba učiniti isto što s Ceausescuom, što se dovodi u vezu s prethodnim izjavama

generala Kadrijevića i Adžića da će vojska ići do kraja, sve do potpunog uništenja "hrvatskog ustašoidnog i nacističkog vrhovništva" koje želi srušiti Jugoslaviju i uvesti zapadnjački kapitalistički sistem. Vojska će stoga "udariti svom silom, odustajanja više neće biti"⁶. Prijetnje jugogenerala su se i obistinile te 7. listopada 1991. borbeni zrakoplovi JNA raketiraju Banske dvore, s namjerom da ubiju predsjednika Tuđmana i njegove suradnike, no srećom bez uspjeha⁷. Razjareni generali vojskom žestoko napadaju i ruše hrvatska sela i gradove, prijete razaranjem vitalnih privrednih i kulturnih objekata, što uglavnom i ostvaruju. Jugovojska se sasvim otela kontroli civilne vlasti predsjedništva SFRJ, no u punom je suglasju s Miloševićevom politikom stvaranja velike Srbije na većem dijelu hrvatskog teritorija.

NOSITELJI SK - POKRETA ZA JUGOSLAVIJU. Na temelju dostupnog materijala i njegove raščlambe, može se pretpostaviti da glavni nositelji SK - pokreta za Jugoslaviju potječu uglavnom iz jugoslavenskog SKOJ-a (saveza komunističke omladine Jugoslavije), politički stasali pod okriljem komunističke partije (KPJ) sve do rezolucije Informbiroa 1948. i nekoliko godina poslije, kada skojevci čine udarnu snagu partije i realizatori su njene revolucionarne ideje. Međutim, nakon rezolucije IB-a dolazi do prekida odnosa sa SSSR-om te se komunistička partija Jugoslavije (KPJ) postupno ideološki transformirala odbacivanjem boljševičkog shvaćanja komunizma te postaje tolerantnija i "mekanija", napose prema zemljama zapadne demokracije. KPJ mijenja i naziv u SKJ (savez komunista Jugoslavije), što nije samo obična izmjena redoslijeda riječi, nego i suštinska promjena partijske politike. Nakon 1948. pa sve negdje do 1952. u jugoslavenskoj partiji rapidno splašnjava proleterski internacionalizam prema kapitalističkom Zapadu i odbacuje se parola "Amerika i Engleska bit će zemlja proleterska", koja je u ranijem boljševičkom periodu predstavljala osnovno geslo skojevskih borbenih napjeva. Umjesto boljševičke "invazije" na angloameričko kopno, partijci odani Staljinu deportiraju se na golotočki gulag radi odvikavanja od staljinizma⁸. Mlađi skojevski kadar, premda boljševički nastrojen, javno se manje izjašnjava za Staljina i tako ostaje pošteđen masovnih partijskih čistki. I baš taj i takav skojevski kadar, s nikada ugašenom iskrom sovjetskog boljševizama činio je 1990. i 1991. okosnicu formiranja SK - pokreta za Jugoslaviju. Premda zakoračivši već u sedmo desetljeće, većina tih starih boljševika spremni su preuzeti nove partijske zadatke za spas već gotovo propale Jugoslavije. Boljševički nastrojeni, nacionalno neosjetljivi, jugoslavenstvu do kraja odani, od bivše države izdašno privilegirani, bili su kao stvoreni za nove partijske poduhvate. Završivši visoke vojne i partijske škole, političke kurseve, postali su viši oficiri JNA, velemoćni činovnici unutrašnjih poslova te istaknuti partijski i državni funkcionari; državno - partijska elita broj jedan. I već nakon umirovljenja ti su partijski udarnici imali jak društveni utjecaj ne samo na (bivše) partijce nego i na pojedine društvene slojeve. Visoka osobna primanja u vrijeme aktivnog rada rezultirala su i visokim mirovinama koje im je bez ostatka jamčila bivša država. Strah od gubitka privilegija, nakon novog demokratskog vala, gonio ih je da se prema hrvatskoj vlasti odnose neprijateljski, dapače i progoniteljski. Ovdje treba posebno istaći da u mlađoj generaciji hrvatskih komunista, koja je u partiju primljena nakon njegove ideološke transformacije, SK - pokret za Jugoslaviju nije našao suradnike. Partijski kadar stasao nakon Rezolucije Informbiroa, a naročito nakon 1952., poprima postupno republička, a vremenom i nacionalna obilježja. Prijelazom KPJ u SKJ te KPH u SKH (Savez komunista Hrvatske), u partiji se događaju krupne ideološko - političke promjene, koje ujedno stvaraju i veću privrženost mlađeg članstva vlastitoj republici i naciji. U većini

republičkih partija sve se više budi želja za ekonomskim osamostaljenjem njihovih republika od Beograda. Nositelj tih procesa u Hrvatskoj je mladi partijski kadar predvođen masovnim pokretom u Hrvatskom proljeću 1971. godine, no biva ugašen od starih komunističkih dogmatičara u vrhu jugoslavenske partije. No ipak, nositelji demokratskog procesa u Hrvatskoj unutar SKH i izvan njega, sastavljeni od bivših članova Hrvatskog proljeća, uz sveopću podršku hrvatskog naroda uspijevaju nakon 1990. godine izboriti samostalnost države Hrvatske.

PODRAVSKI MEDIJI U VRIJEME DJELOVANJA SK - PJ. Krajem 1990. i do pred kraj 1991. lokalni podravski mediji izravno vrlo rijetko spominju djelovanje SK - pokreta za Jugoslaviju. Tu i tamo daje se po koja oprezna natuknica o tome da postoji neka "nevidljiva" sila koja djeluje izvan domašaja legalnih republičkih vlasti i da tu vlast ne priznaje. Razlozi za oprez medija bili su razumljivi. Jer suludo bi bilo igrati se s moćnom i razdražljivom jugovojskom, koja u strahu da ne izgubi državu neprekidno drži prst na obaraču i prijeti svakome tko se malo glasnije izražava za neovisnost Hrvatske. Tenkovske cijevi s poligona "Čarda" okrenute su prema gradu, pogonima i upravnoj zgradi "Podravke", a i prijetnja armije da će dići u zrak skladište eksplozivnih sredstava u predjelu "Crna gora" izazivale su strah stanovništva Koprivnice. Unatoč ovoj medijskoj opreznosti, nekoliko je karikatura evidentno ukazivalo na postojanje SK - pokreta za Jugoslaviju i na ovim našim podravskim prostorima. U Glasu Podravine od 17. svibnja 1991., pred sam referendum o nezavisnosti Hrvatske, objavljena je karikatura s crtežom tenka JNA i eskapeovcem kako nosi transparent SK - pokreta i podignutim palcem stupa prema biračkom mjestu referenduma, s namjerom da ga pregazi. Odlaskom jugovojске iz grada (30. rujna 1991.) živnuo je i lokalni tisak. U tisku se oglasila (bivša) boračka udruga⁹ s člankom u kojem se osuđuje velikosrpska agresija na Hrvatsku, osuđuje se ubijanje njenih građana, rušenje gradova i sela, bolnica, škola i crkava. Osuđuje se i armijski vrh koji vodi rat protiv Hrvatske i njenih građana. U članku se daje podrška i hrvatskoj vladi u nastojanju za mirnim rješenjem, na unutarnjem i na vanjskom planu. Premda je ovo priopćenje u javnost stiglo s "malim" zakašnjenjem, ipak je dobrodošlo u momentu kada mlada hrvatska demokracija i hrvatski narod u cjelini vodi bitku za samostalnost i međunarodno priznanje Hrvatske te treba pomoć svih društvenih čimbenika, pa i onih koji samostalnoj Hrvatskoj u početku nisu bili skloni.

ZAKLJUČAK. Na temelju iznijetih činjenica i događaja koji su se odvijali u vrijeme raspadanja bivše Jugoslavije 1990./91. godine, može se zaključiti da je SK - pokret za Jugoslaviju imao za cilj očuvati bivšu državu od propasti, makar u njoj vladao i vojni komunizam sovjetskog tipa, u kojem će vojska biti nositelj svih poluga vlasti. Jednostavnije rečeno, bila bi to država s vojnom diktaturom na boljševički način, kakovu je imao bivši SSSR u vrijeme i poslije Oktobarske revolucije, kada su u vrijeme proleterskog internacionalizma pobijeni milijuni ljudi u sovjetskim logorima smrti (gulagima), okrivljeni kao ideološki protivnici radničke klase boljševika¹⁰. Stoga se može zaključiti da bi okrutnost kako bi vojska vladala u "novoj" Jugoslaviji bila daleko veća od one koju je provodila KPJ nakon pobjede komunističke revolucije 1945. godine. Za hrvatski narod bio bi to novi KRIŽNI PUT, daleko gori i krvaviji od onog poslije drugog svjetskog rata. Postupci jugoslavenske armije tijekom 1991. ovakvu konstataciju neosporno potvrđuju u krvavim vojnim pohodima na Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu. Jugoarmija se bahato i diktatorski ponašala još za civilne vlade bivšeg premijera Markovića, koji se usput rečeno dugo i strpljivo zalagao za cjelovito održanje Jugoslavije, nastojeći ju

gospodarski oživiti preko svojeg tzv. "reformističkog kursa". Međutim armija ne priznaje nikakve reforme i od premijera ultimativno traži nova sredstva za modernizaciju vojske. Kada premijer preko republičkih vlada i preko međunarodnih novčarskih institucija ne uspijeva dobiti ta sredstva, pada u nemilost jugogenerala te ostaje usamljen u uzavrelom jugoslavenskom kotlu. Nakon toga slijedi ekonomski bankrot savezne države i totalni raspad sistema. Padom Markovićeve vlade, za Jugoslaviju se jedino još zalaže njen SK - pokret, no ni za njega nema više prostora jer se JNA na koju se oslanjao sasvim priklonila Miloševiću. I tako jugopokret odbačen i od vlastite vojske povijesno nečasno završava, jednako kao i svi jugofili u očaju za komunističkom Jugoslavijom, kao nekad jevtićevci u strahu za kraljevinom Jugoslavijom, austrofilu i mađaroni nostalgijom i tugom za nestalom Austrougarskom monarhijom. I na kraju povijest nam kazuje da su svi imperijalni gospodari propali na hrvatskom tlu, a da nam je ostala jedina Hrvatska, koju kao državu moramo čuvati da nam se povijest ne ponovi.

Bilješke::

1. Vjesnik, Zagreb, 27. 6. 1991.
2. Vjesnik, Zagreb, 11. 11. 1990.
3. Proglas, SK-PJ protiv referenduma 19. 5. 1991.
4. Isto.
5. Vjekoslav Ranilović, Nevin, a osuđen, Dokumenti o dr. Alojziju Stepincu, Koprivnica, 1998. Autor navodi da su "komunističke vlasti, u jesen 11. listopada 1948. u montiranom procesu Alojzija Stepinca, kao nadbiskupa, osudile na 16 godina zatvora zbog navodne suradnje s organima NDH. Osuđen je (ustvari, op. p.) kao nedužna žrtva da se oslabi katolička vjera u hrvatskom narodu pred naletom bezbožnog boljševizma i komunizma..., jer je odbio po nalogu komunističkih vlastodržaca provesti crkveni raskol i odvojiti Katoličku crkvu Hrvata od Rima i Vatikana, s dalekosežnim ciljem uništenja Katoličke crkve, kao vjekovnog čuvara i zaštitnika očuvanja identiteta i slobode hrvatskog naroda."
6. Stipe Mesić, Kako je srušena Jugoslavija, Zagreb, 1994.
7. Istog dana kada su napadnuti Banski dvori u napadu zrakoplova JNA pogođena je i koprivnička vojarna i tada je ubijen pripadnik ZNG-e David Piskor
8. "Crna knjiga komunizma" navodi, kako je "jedan od jugoslavenskih otoka, Goli, postao najvećim logorom. I to ne bilo kakvim, jer u njemu su se primjenjivale metode preodgoja vrlo nalik onima iz logora Pitestiju u Rumunjskoj i koje možda doista valja zvati "balkanskima". Jedna od njih bila je "kordon sramote", zvanima i "špaliorom". Novopridošli bi morali proći između dva reda kažnjenika, onih koji su se htjeli iskupiti li poboljšati svoj položaj, koji su ih tukli, vrijeđali, kamenovali. A obred "kritike i samokritike" bio je, naravno, u vezi s obredom "priznanja"... Neovisne analize Vladimira Dedijera (publiciste NOR-a op.p.) procjenjuju da su kroz logor na Golom otoku prošle 31-32 000 osoba. Novija istraživanja nisu ustanovila točan broj umrlih kažnjenika žrtava smaknuća od iscrpljenosti, gladi, epidemija ili samoubojstava... Prema službenim izvorima progoni su zahvatili 16 731 osobu, od kojih je samo njih 5 037 imalo regularan sudski postupak." (Prema neslužbenim izvorima na Golom otoku je pogubljeno oko 5 000 zatočenih informbiroovaca - op. a.)
9. Glas Podravine, 15. 11. 1991.
10. "Crna knjiga komunizma" navodi tek "minimalnu aproksimaciju žrtava komunističkog terora u masovnim progonima prouzrokovanim glađu, prisilnim deportacijama u logore, strijeljanjem, vješanjem, prisilnim radom" itd., te utvrđuje broj stradalnika u pojedinim komunističkim državama, i to: "SSSR 20. milijuna mrtvih, Kina 65 mil., Vijetnam 1 mil., Sjeverna Koreja 2 mil., Kambodža 2 mil., Istočna Europa 1 mil., (od toga Jugoslavija sa žrtvama križnog puta oko 200 000 op. a.), Latinska Amerika 150 000, Afrika 1, 7 mil., Afganistan 1,5 mil., Zbroj doseže stotinjak milijuna mrtvih".

Izvori:

1. Plakati i leci SK - pokreta za Jugoslaviju
2. Novine "Vjesnik", Zagreb iz 1990. i 1991. g.
3. Novine "Glas Podravine" iz 1990. i 1991. g.
4. Stjepan Mraz "Hrvatski državotvorni pokret u Hlebinama i njegov odjek u Podravini", Podravski zbornik, Koprivnica, 1999.
5. Stipe Mesić "Kako je srušena Jugoslavija", Zagreb, 1994.
6. Vjekoslav Ranilović: "Nevin, a osuđen" Istina i dokumenti o kardinalu dr. Alojziju Stepincu, Koprivnica, 1998.
7. Grupa međunarodnih autora: "Crna knjiga komunizma", Paris, 1997.